

VALTAKUNNANSYÖTTÄJÄNVIRASTO

LAUSUNTO

30.9.2003

Dnro 46/61/03

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

21.09.2003
Od 35/41/2002
OM 027:00 (2002)
Lau

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 21.7.2003 OM 35/41/2002

Asia: Rikesakkomenettelyn yksinkertaistaminen automaattisessa liikennevalvonnassa

Oikeusministeriö on pyytänyt Valtakunnansyyttäjäviraston lausuntoa työryhmän mietinnöstä 2003:7. Työryhmän tehtävänä oli valmistella ajoneuvon haltijavastuun toteuttamista koskevat lainmuutokset. Tavoitteena on laajentaa automaattista nopeusvalvontaa yksinkertaistamalla rikesakkomenettelyä.

Esitän Valtakunnansyyttäjäviraston lausuntona seuraavaa:

Viime vuosina on monissa yhteyksissä todettu ns. yleisen liikennekurin höltyneen ja sitä myötä liikenneturvallisuuden heikentyneen. Nopeusvalvonnan tehostaminen lisää koettua kiinnijäämisriskiä ja korostaa sääntöjen noudattamisen tärkeyttä. Poliisin henkilöstön määrää ei kuitenkaan ole mahdollista olennaisesti lisätä eikä liikenteen valvontaa ole suotavaa priorisoida esimerkiksi rikostutinnan edelle. Kameravalvonnan on todettu hillitsevän ajonopeuksia ja siten parantavan liikenneturvallisuutta, minkä vuoksi työryhmän valitsema linja on hyväksyttävissä ja mietinnössä tehdyt esitykset pääosin kannatettavia.

Rangaistusvastuu rikesakkomenettelyssä on säilytettävä edelleen syyllisyysperiaatteelle perustuvana. Jos rikesakkomääräyksen saanut ajoneuvon omistaja tai haltija kiistää syyllisyytensä rikkomukseen tai jos hän pitää sitä muulla tavalla perusteettomana, hänellä tulee olla oikeus vastustaa saamaansa rikesakkomääräystä tätä vastustamista mitenkään perustelematta.

Uudella menettelyllä ei rajoitettaisi ajokieltoon määräämisen edellytyksiä ja rikesakko, jota ei määrääjassa vastusteta, olisi maksettava ja se voitaisiin panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Mietinnön mukaan vastustamisvelvollisuuteen perustuva rikesakkomenettely ei ole ristiriidassa syyttömyysolettaman kanssa, koska näyttövelvollisuutta ei siirretä rikesakkomääräyksen saaneelle henkilölle.

Samalla kuitenkin todetaan, että vastustamista varten laadittaisiin lomake, jossa tiedusteltaisiin sitä, kuka ajoneuvoa todellisuudessa oli kuljettanut ja ilmoitettaisiin velvollisuudesta todistaa ajoneuvon kuljettajan henkilöllisyyden selvittämistä koskevassa asiassa.

Tämän lomakkeen tiedoista ei tule muodostua käsitystä, että pelkkä ilmoitus ajoneuvon todellisesta kuljettajasta toisi rikesakkomääräyksen vastustajalle todistajan aseman. Ilmoitus voi olla totuudenvastainen ja vastustajan tulee olla periaatteessa edelleen epäillyn asemassa. Vasta suoritettavassa tutkinnassa selvitetään ajoneuvon kuljettaja. Rikesakkomääräyksen saaneella ei myöskään ole mitään erityistä velvollisuutta kuljettajan henkilöllisyyden ilmoittamiseen. Sinänsä ymmärrettävä pyrkimys aiheettomien vastustamisten vähentämiseen ei oikeuta näistä periaatteista luopumiseen.

Jos rikesakkomääräystä on vastustettu ja poliisipiirin päällikkö poistaa sen, niin yksinkertainen menettely mietinnön mukaan raukeaa ja asian jatkokäsittelystä on voimassa mitä rikesakkomenettelystä annetun lain 2, 3 ja 4 luvussa säädetään. Näissä luvuissa ovat menettelysäännökset niiden tapausten osalta, joissa syyttäjä katsoo, että rikkomuksesta on tuomittava muu seuraamus kuin rikesakko, jolloin hänen tulee ryhtyä toimenpiteisiin syytteen nostamiseksi. Muiden tilanteiden osalta todetaan ainoastaan, että virallisen syyttäjän tulee olla läsnä rikesakkoasioita käsiteltäessä lausumatta sen lähemmin hänen prosessuaalisesta asemastaan.

Lakia rikesakkomenettelystä ei muutettu lain oikeudenkäynnistä rikosasioissa tullessa voimaan ja syyttäjän roolin rikosoikeudenkäynnissä olennaisesti muuttuessa. Tässä yhteydessä tulisi pohtia rikesakkomenettelyn suhdetta rikosasian käsittelyyn tuomioistuimessa ja laatia menettelysäännöt myös muita kuin syytteen nostamistapauksia varten. Menettelyä tulisi yksinkertaistaa niissä tapauksissa, joissa rikesakkomääräyksen saanut henkilö on saattanut asian tuomioistuimen käsiteltäväksi ja syyttäjän on sitä mieltä, että rikesakko on aiheeton. Lisäksi tulisi pohtia rikesakkomenettelyn ulottamista tapauksiin, joissa sallittu ajonopeus on ylitetty enintään 30 kilometrillä tunnissa ja olosuhteet ovat sellaiset, ettei rikos ole ollut omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle.

Menetetyn määrääjän palauttamista koskevat säännökset riittänevät estämään ne mahdolliset ongelmat, joita rikesakkomääräyksen tiedoksianto tavallisella kirjeellä saattaisi aiheuttaa. Poliisilain, liikennevakuutuslain ja ajoneuvojen rekisteröinnistä annetun asetuksen muuttamishdotuksiin ei ole huomauttamista.

Kehittämisyksikön päällikkö,
valtiosyyttäjä

Pekka Koponen

Ylitarkastaja

Virpi Jalkanen